

จดทะเบียนบริษัทจำกัดในไทย: ขั้นตอนและสิ่งที่ต้องรู้

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ <https://eksiamcorporatelaw.com/articles/company-registration-thailand.html>

ลำดับศักดิ์ของกฎหมายที่ใช้ในบทความนี้

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท มาตรา 1012-1273/4: กฎหมายแม่บทสูงสุด
- ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน และ บริษัท พ.ศ. 2549 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนพิเศษ 118 ง): ระเบียบปฏิบัติ
- คู่มือสำหรับประชาชน: การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด กระทรวงพาณิชย์: แนวปฏิบัติ

บริษัทจำกัดคืออะไร?

ก่อนจะเริ่มดำเนินการจดทะเบียน สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องเข้าใจก่อนว่า "บริษัทจำกัด" ตามกฎหมายไทยคืออะไร

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1096 บัญญัติไว้ว่า

"อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ"

กล่าวโดยย่อ บริษัทจำกัดมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ทุนแบ่งเป็นหุ้นที่มีมูลค่าเท่ากันทุกหุ้น และ (2) ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบเฉพาะในส่วนที่ยังชำระค่าหุ้นไม่ครบ ไม่ใช่รับผิดชอบในหนี้ทั้งหมดของบริษัทแบบไม่จำกัด เหมือนกับห้างหุ้นส่วนสามัญ ตัวอย่างเช่น ผู้ถือหุ้นที่ถือหุ้น มูลค่า 100 บาท และชำระค่าหุ้นแล้ว 25 บาท ยังคงรับผิดชอบเพียง 75 บาทที่ยังส่งใช้ไม่ครบเท่านั้น

สำหรับมูลค่าหุ้นนั้น กฎหมายกำหนดขั้นต่ำไว้ใน มาตรา 1117 ซึ่งบัญญัติว่า

"อันมูลค่าของหุ้น ๑ หุ้นนั้น มิให้ต่ำกว่าห้าบาท"

หมายความว่า หุ้นแต่ละหุ้นต้องมีมูลค่าที่ตราไว้ (par value) อย่างน้อย 5 บาท กฎหมายไม่ได้กำหนดเพดานสูงสุด ผู้ก่อตั้งจึงอาจตั้งมูลค่าหุ้นไว้ที่ 10 บาท 100 บาท หรือมากกว่านั้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทุนของบริษัท

จำนวนผู้เริ่มกิจการ

ใครบ้างที่มีสิทธิ์ร่วมก่อตั้งบริษัทจำกัด? มาตรา 1097 ตอบคำถามนี้ไว้ว่า

"บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มกิจการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้"

สังเกตว่ากฎหมายใช้คำว่า "บุคคลใด ๆ" โดยไม่ระบุสัญชาติ จึงหมายความว่าผู้เริ่มกิจการไม่จำเป็นต้องเป็นคนไทย อย่างไรก็ตาม การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติอาจมีข้อจำกัดตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งต้องพิจารณาเพิ่มเติมแยกต่างหาก

หนังสือบริคณห์สนธิ: รากฐานของบริษัท

หนังสือ บริคณห์สนธิ คือ เอกสาร ก่อตั้ง บริษัท ฉบับแรก เปรียบได้ กับ "ธรรมนูญ การ ก่อตั้ง" ของ บริษัท มาตรา 1098 กำหนดว่าเอกสารนี้ต้องมีรายการครบ 6 ข้อ ดังนี้

(ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1098)

- (1) **ชื่อบริษัท:** ต้องมีคำว่า "จำกัด" ไว้ปลายชื่อเสมอ และต้องไม่ซ้ำหรือคล้ายกับบริษัทที่จดทะเบียนแล้วจนน่าจะหลงให้มหาชนหลงได้ (มาตรา 1115)
- (2) **ที่ตั้งสำนักงาน:** ระบุว่าตั้งอยู่ ณ ที่ใดในพระราชอาณาเขต
- (3) **วัตถุประสงค์:** ระบุกิจการที่บริษัทจะดำเนินการทั้งหมด ยิ่งระบุให้ครอบคลุมมากเท่าไร ยิ่งมีความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจมากขึ้น
- (4) **ถ้อยคำสำแดงการจำกัดความรับผิด:** ระบุชัดเจนว่าความรับผิดของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัด
- (5) **จำนวนทุนเรือนหุ้น:** ระบุจำนวนทุนที่จะจดทะเบียน แบ่งเป็นกี่หุ้น มูลค่าหุ้นละเท่าไร (ต้องไม่ต่ำกว่าหุ้นละ 5 บาท ตามมาตรา 1117)
- (6) **รายละเอียดผู้เริ่มก่อการ:** ชื่อ สำนัก อาชีวะ และลายมือชื่อของผู้เริ่มก่อการทุกคน พร้อมระบุจำนวนหุ้นที่แต่ละคนเข้าซื้อชื่อ

เมื่อจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิครบแล้ว **มาตรา 1099** กำหนดว่าต้องทำต้นฉบับไว้ไม่น้อยกว่า **2 ฉบับ** ลงลายมือชื่อผู้เริ่มก่อการทุกคน และต้องมี **พยาน 2 คน** ลงชื่อรับรองด้วย จากนั้นนำฉบับหนึ่งไปยื่นจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ส่วนอีกฉบับเก็บไว้ที่บริษัท นอกจากนี้ มาตรา 1099 ยังวางกรอบเวลาไว้ด้วยว่า หากจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิแล้วแต่ไม่ได้จดทะเบียนตั้งบริษัทภายใน **3 ปี** หนังสือบริคณห์สนธินั้นจะสิ้นผลโดยอัตโนมัติ

ขั้นตอนการจัดตั้งบริษัทจำกัด 6 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1: จดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ

จัดทำหนังสือบริคณห์สนธิให้ครบทั้ง 6 รายการตาม **มาตรา 1098** แล้วนำไปยื่นจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตาม **ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง พ.ศ. 2549** ข้อ 26 สถานที่ยื่น คือ **กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์**: หากสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ยื่นได้ที่ส่วนจดทะเบียนธุรกิจกลาง หรือสำนักงานบริการจดทะเบียนธุรกิจ 1-7 หากอยู่ต่างจังหวัด ยื่น ณ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ก่อนจัดทำชื่อบริษัทควรตรวจสอบก่อนว่าชื่อนั้นไม่ซ้ำหรือคล้ายกับบริษัทอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้ว ผ่านระบบออนไลน์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ขั้นตอนที่ 2: จัดให้มีผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นครบทุกหุ้น

ก่อนจะนัดประชุมตั้งบริษัทได้ หุ้นทุกหุ้นต้องมีผู้จองซื้อครบเสียก่อน **มาตรา 1100** กำหนดว่าผู้เริ่มก่อการทุกคนต้องลงชื่อซื้อหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น และ **มาตรา 1104** กำหนดว่าจำนวนหุ้นทั้งหมดที่บริษัทจะจดทะเบียนต้องมีผู้เข้าซื้อซื้อหรือออกให้กันเสร็จก่อนการจดทะเบียนบริษัท ทั้งนี้ **มาตรา 1102** ห้ามไม่ให้ประชาชนทั่วไปให้ซื้อหุ้น เนื่องจากบริษัทจำกัดไม่ใช่บริษัทมหาชน

ขั้นตอนที่ 3: ออกหนังสือนัดประชุมตั้งบริษัท

เมื่อมีผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นครบแล้ว **มาตรา 1107** กำหนดว่าผู้เริ่มก่อการต้องนัดผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นทั้งหมดมาประชุมกัน ซึ่งเรียกว่า "**ประชุมตั้งบริษัท**" โดยต้องส่งหนังสือนัดประชุมพร้อมรายงานการตั้งบริษัทล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน ก่อนวันประชุม รายงานการตั้งบริษัทนี้ต้องแสดงรายละเอียดสำคัญ ๆ เช่น สัญญาที่ทำไว้ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และเรื่องอื่น ๆ ที่จะนำเข้าสู่ที่ประชุม

ขั้นตอนที่ 4: จัดประชุมตั้งบริษัท

การประชุมตั้งบริษัทมีองค์ประชุม คือต้องมีผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นเข้าร่วมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้เข้าซื้อซื้อทั้งหมด และจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของหุ้นทั้งหมด (สามารถมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนได้) **มาตรา 1108** กำหนดวาระที่ต้องดำเนินการในที่ประชุม ได้แก่ การตั้งข้อบังคับของบริษัท การให้สัตยาบันสัญญาและค่าใช้จ่ายที่ผู้เริ่มก่อการทำได้ การกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิหรือหุ้นที่ออกแทนเงินสด (ถ้ามี) และที่สำคัญที่สุดคือ การเลือกตั้งกรรมการและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตชุดแรก โดยผู้สอบบัญชีต้องเป็นบุคคลธรรมดา ไม่ใช่สำนักงานตรวจสอบบัญชี มติที่ประชุมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับเสียงข้างมากทั้งในแง่จำนวนคนและจำนวนหุ้น ตาม **มาตรา 1109**

ขั้นตอนที่ 5: มอบกิจการแก่กรรมการ และเรียกเก็บค่าหุ้น

หลังประชุมตั้งบริษัท **มาตรา 1110** กำหนดให้ผู้เริ่มก่อการมอบกิจการทั้งปวงแก่คณะกรรมการชุดใหม่ จากนั้น กรรมการ ต้อง เรียก ให้ ผู้ถือหุ้น ชำระ ค่า หุ้น โดย กฎหมาย กำหนด ขั้นต่ำ ไว้ ว่า ต้อง เรียก เก็บ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของมูลค่าหุ้นก่อนยื่นจดทะเบียน ส่วนที่เหลือจะเรียกชำระภายหลังก็ได้ตาม **มาตรา 1120-1123** โดยการเรียกชำระแต่ละคราวต้องบอกกล่าวล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 21 วัน ด้วยจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์

ขั้นตอนที่ 6: ยื่นขอจดทะเบียนตั้งบริษัทภายใน 3 เดือน

เมื่อชำระค่าหุ้นขั้นต่ำ 25% เรียบร้อยแล้ว **มาตรา 1111** กำหนดให้กรรมการยื่นขอจดทะเบียนตั้งบริษัท โดยระบุรายละเอียดตามที่ตกลงกันในที่ประชุมตั้งบริษัท เช่น จำนวนหุ้นทั้งสิ้น จำนวนเงินที่ชำระแล้ว ชื่อ อาชีพ และที่สำนักของกรรมการทุกคน รวมถึงที่ตั้งสำนักงาน ทั้งนี้ **มาตรา 1111/1** ยังเปิดช่องทางพิเศษไว้ว่า หากดำเนินการครบทุกขั้นตอนภายในวันเดียวกับวันที่จัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ สามารถยื่นจดทะเบียน หนังสือบริคณห์สนธิและจดทะเบียนตั้งบริษัทพร้อมกันในวันเดียวได้เลย

กรอบเวลาที่ต้องระวัง: มาตรา 1112 บัญญัติว่า

"ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมตั้งบริษัทไซ้ร้ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้น และบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าซื้อหุ้นนั้นต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย"

ซึ่งหมายความว่า หากพ้นกรอบเวลา 3 เดือน บริษัทเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้น และต้องคืนเงินที่รับไว้จากผู้เข้าซื้อหุ้นเต็มจำนวน ถ้ายังค้างคืนอยู่เมื่อพ้นสามเดือนภายหลังการประชุมตั้งบริษัท กรรมการต้องรับผิดชอบใช้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยนับแต่เวลาสิ้นกำหนดสามเดือนนั้น เว้นแต่กรรมการคนใดพิสูจน์ได้ว่าการที่เงินขาดหรือใช้คืนเข้าไม่ได้เป็นเพราะความผิดของตน (มาตรา 1112 วรรคสองและวรรคสาม)

เอกสารที่ต้องยื่นพร้อมคำขอจดทะเบียนตั้งบริษัท

ตาม **ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ข้อ 67-69** และรายการในบัญชีแนบท้าย เอกสารที่ต้องยื่นประกอบด้วย

- แบบ บอจ.1: คำขอจดทะเบียนบริษัทจำกัด
- แบบ บอจ.3: รายการจดทะเบียนตั้งบริษัท
- แบบ ก.: รายละเอียดกรรมการ
- แบบ บอจ.5: สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น
- สำเนาหนังสือนัดประชุมตั้งบริษัท
- สำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัท
- สำเนาข้อบังคับของบริษัท (ถ้ามี)

- หนังสือบริคณห์สนธิฉบับตีพิมพ์
- ข้อบังคับฉบับตีพิมพ์ (ถ้ามี)
- สำเนาหลักฐานการรับชำระค่าหุ้นที่บริษัทออกให้แก่ผู้ถือหุ้น

ข้อสังเกตสำคัญที่มักเข้าใจผิด

1. ค่าหุ้นที่ต้องชำระก่อนจดทะเบียนคือ 25% ไม่ใช่ 100%

ความเข้าใจผิดที่พบบ่อยที่สุดคือเรื่องค่าหุ้น หลายคนเข้าใจว่าต้องชำระค่าหุ้นให้ครบ 100% ก่อนจดทะเบียน ซึ่งไม่ถูกต้อง **มาตรา 1110** กำหนดขั้นต่ำไว้เพียง ร้อยละ 25 ของมูลค่าหุ้น ก่อนยื่นจดทะเบียน ส่วนที่เหลือสามารถเรียกชำระภายหลังได้ตาม **มาตรา 1120-1123**

2. สถานที่ยื่นจดทะเบียนคือ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ไม่ใช่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจดทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นอำนาจของ **นายทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์** ตามระเบียบสำนักงานทะเบียนฯ ข้อ 26 ไม่ใช่อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถยื่นด้วยตนเอง มอบอำนาจให้ผู้อื่นยื่นแทน หรือยื่นทางอินเทอร์เน็ตได้

3. หนังสือบริคณห์สนธิต้องมีพยาน 2 คน ไม่ใช่ 1 คน

ตาม **มาตรา 1099** ต้องมีพยานลงชื่อรับรองในหนังสือบริคณห์สนธิ **2 คน** ผู้เริ่มก่อการต้องลงลายมือชื่อต่อหน้าบุคคลที่ระเบียบสำนักงานทะเบียนกำหนด เช่น นายทะเบียน พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ **สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งนิติบุคคล** ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เป็นต้น

4. กำหนด 3 เดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัท ไม่ใช่วันลงนามในบริคณห์สนธิ

กรอบเวลา 3 เดือนตาม **มาตรา 1112** เริ่มนับจากวันที่ **ประชุมตั้งบริษัท** ซึ่งอาจเป็นคนละวันกับวันที่ลงนามในหนังสือบริคณห์สนธิก็ได้ นายทะเบียนจะปฏิเสธการรับจดทะเบียนหากรายงานการประชุมตาม **มาตรา 1108** ไม่ปรากฏกิจการอันเป็นสาระสำคัญครบถ้วน

หลังจดทะเบียนบริษัทแล้ว

เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนแล้ว บริษัทมีสภาพเป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์ พนักงานทะเบียน จะ ออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้หนึ่งฉบับตาม **มาตรา 1111** จากนั้นควรดำเนินการต่อไปนี้อีกด้วย

- เปิดบัญชีธนาคารในนามบริษัท
- จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ภายใน 30 วันนับแต่วันที่มียารับเกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี
- ขึ้นทะเบียนนายจ้างและจัดทำทะเบียนลูกจ้างกับสำนักงานประกันสังคม
- จัดทำสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น (**มาตรา 1138**) เก็บไว้ ณ สำนักงานของบริษัท และเปิดให้ผู้ถือหุ้นตรวจดูได้ในระหว่างเวลาทำการโดยไม่เรียกค่าธรรมเนียม กรรมการจะจำกัดเวลาได้แต่ต้องไม่น้อยกว่าวันละ 2 ชั่วโมง (**มาตรา 1139**)
- จัดประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นครั้งแรกภายใน 6 เดือนนับแต่วันจดทะเบียนบริษัท และประชุมสามัญอย่างน้อยทุกระยะ 12 เดือนต่อจากนั้น (**มาตรา 1171**)

สรุปสาระสำคัญ

- บริษัทจำกัดตั้งได้ตั้งแต่ **2 คนขึ้นไป** ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบจำกัดเพียงค่าหุ้นที่ค้างชำระ มูลค่าหุ้นต้องไม่ต่ำกว่าหุ้นละ 5 บาท (**มาตรา 1096, 1097, 1117**)
- หนังสือบริคณห์สนธิต้องมีรายการ 6 ข้อ ทำ 2 ฉบับ มีพยาน 2 คน มีอายุ 3 ปี (**มาตรา 1098, 1099**)
- ต้องจองซื้อหุ้นครบทุกหุ้น ประชุมตั้งบริษัท แล้วจึงเรียกเก็บค่าหุ้นอย่างน้อย **25%** ก่อนยื่นจดทะเบียน (**มาตรา 1110**)
- ยื่น จดทะเบียน ต่อ นายทะเบียน กรม พัฒนา ธุรกิจการค้า ภายใน **3 เดือน** นับแต่วัน ประชุม ตั้ง บริษัท (**มาตรา 1111, 1112**)
- หากหนังสือบริคณห์สนธิจดทะเบียนแล้วแต่ยังไม่ตั้งบริษัท ให้ทำภายใน 3 ปี มิฉะนั้นสิ้นผล (**มาตรา 1099**)

